

SCI-CONF.COM.UA

PERSPECTIVES OF CONTEMPORARY SCIENCE: THEORY AND PRACTICE

**PROCEEDINGS OF XII INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JANUARY 13-15, 2025**

**LVIV
2025**

PERSPECTIVES OF CONTEMPORARY SCIENCE: THEORY AND PRACTICE

Proceedings of XII International Scientific and Practical Conference

Lviv, Ukraine

13-15 January 2025

Lviv, Ukraine

2025

UDC 001.1

The 12th International scientific and practical conference “Perspectives of contemporary science: theory and practice” (January 13-15, 2025) SPC “Sci-conf.com.ua”, Lviv, Ukraine. 2025. 1429 p.

ISBN 978-966-8219-88-7

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Perspectives of contemporary science: theory and practice. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Lviv, Ukraine. 2025. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/xii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-perspectives-of-contemporary-science-theory-and-practice-13-15-01-2025-lviv-ukrayina-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: lviv@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2025 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2025 Authors of the articles

MEDICAL SCIENCES

12. **Semkiv A. Yu.** 80
REVIEW OF AN APPLICATION OF GENOME EDITING IN
CANCER TREATMENT: FROM THEORY TO CLINICAL
UTILIZING
13. **Апалькова Д. М., Гончарова Н. М., Євтушенко О. В.** 85
СУЧАСНІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ ГОСТРОГО
МЕЗЕНТЕРІАЛЬНОГО ТРОМБОЗУ
14. **Бондаренко К. В., Голозубова О. В.** 89
ЛІКУВАННЯ ЗАЛІЗОДЕФІЦИТНОЇ АНЕМІЇ
ВНУТРІШНЬОВЕННИМИ ПРЕПАРАТАМИ ЗАЛІЗА У ПРАКТИЦІ
СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ
15. **Боякова А. С.** 93
МІКРОБІОМ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР У РЕГУЛЯЦІЇ
НЕЙРОІМУННИХ ВЗАЄМОДІЙ У ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ
16. **Веснін В. В., Жуков А. П.** 99
ФАКТОРИ РИЗИКУ РЕЦИДИВУ НЕСТАБІЛЬНОСТІ
ПЛЕЧОВОГО СУГЛОБУ ПІСЛЯ АРТРОСКОПІЧНОГО
ЛІКУВАННЯ УШКОДЖЕННЯ ЗА ТИПОМ БАНКАРТА
17. **Владиченко К. А.** 104
СУЧАСНІ МЕТОДИ МОРФОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ЕМБРІОГЕНЕЗУ СЕЧОВОГО МІХУРА
18. **Водолажський М. Л., Страшок Л. А., Кошман Т. В., Фоміна Т. В.,
Завеля Е. М.** 110
МІЖГАЛУЗЕВА ВЗАЄМОДІЯ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ
МЕДИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
19. **Волошина Т. А., Фатосєва Є. Т., Терьошин В. О.** 115
ОБІЗНАНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЩОДО
ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОЇ НЕБЕЗПЕКИ ТА МЕТОДІВ
ПРОФІЛАКТИКИ КОРУ
20. **Гнатюк М. С., Стець Н. Я., Татарчук Л. В., Чолач С. Ю.** 122
ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ СЕКРЕТОРНОЇ АКТИВНОСТІ
МІОЕНДОКРИННИХ КЛІТИН ПЕРЕДСЕРДЬ В УМОВАХ
КОБАЛЬТОВОЇ ІНТОКСИКАЦІЇ
21. **Гнутова Л. В., Денисенко К. О., Ярош К. І., Бондаренко Я. Д.,
Лимаренко Д. А., Сухоносов Р. О.** 127
РОЗТИНУ БУТИ: ІСТОРІЯ АНАТОМІЇ КРІЗЬ ПРИЗМУ МОРАЛІ
ТА ЗАКОНУ
22. **Гончаренко Б. В., Олійник Н. З., Якименко Г. В.** 134
ВПЛИВ КВІТУВАННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ FORSYTHIA
VANL НА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ПАЦІЄНТІВ ПІД ЧАС
ПРИЙОМУ СІМЕЙНИМ ЛІКАРЕМ

РОЗТИНУ БУТИ: ІСТОРІЯ АНАТОМІЇ КРІЗЬ ПРИЗМУ МОРАЛІ ТА ЗАКОНУ

Гнутова Л. В.,

Здобувачка освіти 4 курсу ІІ медичного факультету
Харківського національного медичного університету
м. Харків, Україна

Денисенко К. О.,

Здобувачка освіти 4 курсу ІІІ медичного факультету
Харківський національний медичний університет
м. Харків, Україна

Ярош К. І.,

Здобувачка освіти 4 курсу І медичного факультету
Харківський національний медичний університет
м. Харків, Україна

Бондаренко Я. Д.,

Здобувач освіти 4 курсу ІІІ медичного факультету
Харківський національний медичний університет
м. Харків, Україна

Лимаренко Д. А.,

Здобувачка освіти 4 курсу ІІ медичного факультету
Харківський національний медичний університет
м. Харків, Україна

Сухоносів Р. О.,

кандидат медичних наук, доцент кафедри анатомії людини
Харківський національний медичний університет
м. Харків, Україна

Вступ./Introduction. Для навчання анатомії протягом століть виникали труднощі з отриманням матеріалу для розтину таким чином, щоб практикуючі цю науку не потрапляли в поле зору влади. На жаль, не завжди вдавалося дотримуватися законності, і раніше для цих цілей у деяких випадках отримували тіла померлих шляхом злочинних дій.

Наприкінці 1820-х років у Великій Британії розгорівся величезний скандал, коли було виявлено, що деякі особи скоювали вбивства, щоб продати тіла для анатомічного використання...

Мета роботи./Aim. Дослідити історичні аспекти здобуття анатомічного матеріалу для медичних досліджень, акцентуючи увагу на етичних, правових та соціальних викликах, що супроводжували розвиток анатомії, зокрема через аналіз діяльності Берке та Хейра як прикладу порушення норм і реакції суспільства на подібні практики.

Матеріали та методи./Materials and methods. Теоретичні: огляд та аналіз науково-методичної, публіцистичної та історичної літератури.

Результати та обговорення./Results and discussion. У світі розтини протягом понад 100 років регулюються суворими законодавчими нормами, зокрема законом про трансплантацію, лікарське розтинання та передачу тіл з 1973 року. Імовірно, перші розтини, які відбулися в Болоньї на початку 1300-х років, вважалися скандалом і серйозним викликом Церкві. Можливо, вони були проведені з судово-медичних причин. Трохи пізніше розтини почали виконувати також у Флоренції, Монпельє та Авіньйоні – останні, що цікаво, за прямим бажанням Папи Климента VI. Але, незважаючи на те, що анатомічні дослідження відкривали диво, яким є людське тіло, погляд на анатомію залишався майже незмінним. Люди продовжували дотримуватися ідей грецько-римського лікаря Галена, які були сформульовані понад тисячу років до того.

З початком епохи Відродження людина стала центром уваги, а вивчення людського тіла стало важливою та необхідною частиною освіти художників. Багаточисельні анатомічні малюнки багатогранного генія Леонардо да Вінчі демонструють не лише те, що як представник епохи Відродження він успадкував інтерес греків до пропорцій людського тіла, але й те, що він ретельно досліджував те, що приховане під шкірою. Він прагнув проникнути вглиб людського тіла, до найсокровенніших його куточків, і пізнати його душу. Але доступ до матеріалів для розтинів був дуже обмеженим. Його не вистачало навіть для загальної анатомічної освіти в університетах, не кажучи вже про приватні дослідження. Через це крадіжка та продаж тіл із кладовищ були поширеним явищем і навіть певною необхідністю, від чого, до речі, і сам

Леонардо отримував користь.

Німецький анатом Фелікс Платтер, який здійснив понад 300 розтинів, під час навчання в Монпельє також брав участь у крадіжках тіл, які згодом розтиналися публічно. Натомість відомий бельгійський анатом Андреас Везалій, завдяки своїй славі, здобутій в Італії, мав практично необмежений доступ до матеріалів для розтинів у законний спосіб. Говорили, що кат отримував накази від судів виконувати смертну кару способом, який Везалій вважав найбільш придатним для майбутнього розтину. Було важливо, щоб тіло не зазнало значних пошкоджень, і часто виконання вироку відкладалося, доки не виникала потреба в новому тілі.

РОЗТИНИ В НОРВЕГІЇ

Хоча академічні студії були зосереджені в Копенгагенському університеті, вже на початку 1700-х років у кількох норвезьких містах проводилися анатомічні розтини, головним чином для навчання цирульників-хірургів і акушерок. Найстаріша відома вказівка щодо надання тіл для таких цілей у Норвегії походить від наказу короля Крістіана VI командирі фортеці Акерсхус, датованого 13 серпня 1736 року: «Наше наймилостивіше бажання і наказ є таким: коли який-небудь раб, що перебуває під вашою юрисдикцією, помре, ви повинні, якщо виникне потреба в хірургів, передати тіла таких померлих рабів для анатомічного дослідження та розтину».

Восени 1814 року розпочалося викладання анатомії в новоствореному університеті в Крістіанії (сучасний Осло). Уже на початку стало зрозуміло, що буде дуже важко забезпечити достатньо навчального матеріалу для студентів. На засіданні факультету 14 листопада 1814 року було запропоновано звернутися до колегії за дозволом написати командуванню фортеці, окружному керівництву і начальнику поліції міста, «щоб отримати тіла померлих рабів, мешканців робітних і притулкових будинків або злочинців для навчання хірургії в університеті». У той час не існувало анестезії, тому вправи з хірургічних операцій проводилися на тілах померлих.

Хоча колегія дозволила, щоб «тіла померлих мешканців передавалися до

анатомічної кімнати університету з подальшим похованням на кладовищі», доступу до матеріалів все одно було недостатньо. Хоча кількість студентів-медиків у той час становила лише 2–13 осіб на рік до 1820-х років, потреба у тілах була щонайменше 20 на рік, що в рази перевищувало сучасні вимоги. Велика потреба пояснювалася відсутністю методів консервації тіл.

Лише з новим кримінальним кодексом 1842 року було впроваджено більш гуманний підхід, що заборонив «незаконне» поводження з тілами померлих ув'язнених. Однак це створило ще більші труднощі із забезпеченням матеріалу для розтинів. Лише з прийняттям «Закону про тіла» від 20 травня 1899 року це питання було врегульоване законодавчо. Проте навіть у пізніші періоди виникали труднощі із забезпеченням достатньо відповідного матеріалу для належного викладання анатомії студентам-медикам. На сьогодні чинним є закон від 9 лютого 1973 року про трансплантацію, судово-медичні розтини та надання тіл, згідно з яким використання тіл базується на заповітах.

АНАТОМІЧНИЙ АКТ

У Великій Британії вже в 1830 році було запроваджено постанову, відому як «Акт Варбуртона» (*Warburton's Act*), яка скасувала чинний тоді закон, що дозволяв будь-якій померлій людині отримати «християнське поховання», коли тіло буде поховано в землю. Цю постанову прискорила одна жахлива справа. Метою було ефективно припинити приватне використання тіл померлих і покласти край діяльності злочинців, які не шкодували зусиль, щоб отримати матеріал для продажу з кладовищ. Виявилося, що не існувало жодного закону, який би прямо забороняв розкопувати могили, оскільки сама ідея здавалася більшості людей занадто абсурдною.

Думка про те, що після смерті тіло може опинитися в анатомічному інституті, здавалася для більшості страшною перспективою. Навіть під час оголошення смертних вироків розрізняли тих, кого «просто» повісять, і тих, чиї тіла після повішення передадуть для анатомічного використання. Останнє сприймалося як значно суворіше покарання.

З медичної точки зору такі обмеження, звісно, були несприятливими,

тому анатомічні інститути уникали надто прискіпливих запитань щоразу, коли їм пропонували купити тіло. Багато з цих тіл належали нещодавно померлим, яких просто викопували на кладовищах. Ця погано прихована таємниця була широко відома. Тих, хто заробляв на цьому жахливому ремеслі, продаючи померлих як «воскреслих», у народі називали «резурекціоністами» (*resurrectionists*).

Ця постанова була затверджена Парламентом у серпні 1832 року під назвою «Анатомічний акт» (*Anatomical Act*).

БЕРКЕ ТА ХЕЙР

Двоє грабіжників могил стали особливо відомими не лише через обсяги своїх «поставок», але й тому, що матеріал вони здобували шляхом убивств. Це були двоє ірландців — Вільям Берк з Оррі та Вільям Хейр із Лондондеррі. Обидва вони, ймовірно, прибули до Шотландії близько 1818 року, де влаштувалися на роботу будівельниками під час зведення каналу Union Canal між Единбургом і Глазго. Лише у 1826 році вони познайомилися ближче, коли Хейр оселився у брудному пансіоні Log's Lodging House у Вест-Порті (район Единбурга), який на той час став власністю Вільяма Берка.

У пансіоні також проживав старий чоловік, колишній солдат, відомий як Старий Дональд. 29 листопада 1827 року він помер у пансіоні, ймовірно, через погане здоров'я, старість і бідність. Це дуже роздратовало Вільяма Хейра, який позичив йому 4 фунти. Але він знайшов вихід! Разом із Берком вони відкрили труну Старого Дональда, витягли тіло та замінили його мішком із корою. Тіло вони продали доктору Ноксу з анатомічного інституту в місті, отримавши за це не менше ніж 7 фунтів і 10 шилінгів.

Роберт К. Нокс був одним із найвідоміших анатомів Шотландії того часу. Він був військовим лікарем і, зокрема, брав участь у битві при Ватерлоо у 19 років. Хоча він мав докторський ступінь, він не обіймав жодної університетської посади, але з 1825 року читав лекції з анатомії та фізіології в анатомічній школі Единбурга. Він став одним із найпопулярніших викладачів міста, збираючи понад 500 слухачів у залі, розрахованій на вдвічі менше людей.

Це, природно, створювало проблеми із забезпеченням матеріалу для розтинів, тож пропозиція Берка і Хейра, імовірно, була прийнята з вдячністю.

Можливо, ці двоє злочинців вже раніше пробували себе у ролі грабіжників могил або «викрадачів тіл», як їх зазвичай називали. Однак вони зрозуміли, що викопувати тіла на кладовищах вночі — це важка, брудна та неприємна робота, навіть якщо за неї добре платили. Тому вони вирішили отримувати «товар» іншим способом — просто вбиваючи людей.

Сказано — зроблено. Лише за один рік вони вбили щонайменше 16 людей, чії тіла продали доктору Ноксу на Surgeon's Square №10. У своїх діях вони отримували допомогу від своїх жінок: Хелен Макдугал, дружини Берка, та Меггі Лерд, дружини Хейра. Вони споювали самотніх мешканців пансіону до втрати свідомості, після чого душили їх вовняною ковдрою, щоб уникнути видимих ушкоджень на тілах. А доктор Нокс не ставив жодних запитань.

ЗАСЛУЖЕНЕ ПОКАРАННЯ?

Їхня діяльність раптово завершилася після того, як люди запідозрили щось неладне й викликали поліцію. Це сталося 31 жовтня 1828 року, коли сусідка, літня жінка Маргарет Догерті, була знайдена мертвою під купою соломи. Вільям Берке та Вільям Хейр були заарештовані разом із двома своїми спільницями. Судовий розгляд відбувся 24 і 25 грудня того ж року (цікаво, що тоді у реформованій, майже кальвіністській Шотландії Різдво не вважалося святковим днем). Хейр і Меггі Лерд уникли покарання, посилаючись на «King's evidence» — тобто, свідчення проти своїх спільників. Хелен Макдугал постала перед судом, але була виправдана. Вільям Берке, натомість, був засуджений до смертної кари.

Виносячи вирок, лорд-суддя сказав: «Будьте впевнені, що жодного помилування ви не отримаєте! Єдиний сумнів, який мене мучить, коли я збираюся виконати закони, які ви порушили, і задовольнити народне обурення, — це питання, чи слід виставити ваше тіло на ланцюгах, щоб воно в'януло на вітрі, служачи попередженням іншим. Але, враховуючи, що народові було б неприємно бачити таке жалюгідне видовище, я погоджуюся на

більш поблажливе виконання вироку: ваше тіло буде публічно розітнуте».

Поки він чекав на страту у в'язниці Калтон, Вільям Берке нібито гірко скаржився, що доктор Нокс все ще заборгував йому 5 фунтів. Він був повішений на Лібертона Вайнд 28 січня 1829 року і публічно розітнутий доктором Александром Монро-молодшим, колегою доктора Нокса. Повідомляється, що 20 000 людей пройшли через анатомічний театр, спостерігаючи за процесом. Згодом шкіру Берке було розрізано на смужки й продано.

А що сталося з іншими? Двох жінок лише втручання поліції врятувало від лінчування розлюченим натовпом. Вільям Хейр втік до Лондона, де провів решту життя як жебрак на Оксфорд-стріт.

Чи знав доктор Нокс про діяльність Берке та Хейра, достеменно невідомо. Проти нього не було висунуто жодних звинувачень. У наступні роки він займався науковою діяльністю, але його фактично відсторонили від академічних кіл. Багато його колег різко критикували його, хоча були й ті, хто захищав. Проте громадськість була обурена, і одного вечора його будинок підпалив розлючений натовп. У 1845 році він назавжди залишив Единбург і переїхав до Лондона, де отримав незначну посаду в Королівській безкоштовній лікарні. Він все ще читав лекції з анатомії, але тепер лише в провінційних містах Англії.

Висновки./Conclusions. «Берке та Хейр» сьогодні стали поняттям у кримінальній історії. Ця моторошна подія добре відома не лише у британських медичних колах, але й у музеї мадам Тюссо в Лондоні, де вони представлені в кабінеті жахів. Їхні імена досі викликають огиду як серед анатомів, так і серед широкої громадськості, а англійське дієслово «to burke» стало синонімом слова «вбити». Історія здобуття анатомічного матеріалу демонструє складність етичних і правових питань у медицині, підкреслюючи важливість законодавчого регулювання та суспільного контролю.